ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 9ης Μαρτίου 1995 *

1. Στην υπό κρίση υπόθεση το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί την ακύρωση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1768/92 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, σχετικά με την καθιέρωση συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας για τα φάρμακα (στο εξής: κανονισμός) [1]. Ο κανονισμός παρατείνει τη διάρκεια της προστασίας που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για τα φάρμακα για τα οποία απαιτείται άδεια κυκλοφορίας πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει, καταρχάς, ότι η Κοινότητα στερείται αρμοδιότητας στο πεδίο του δικαίου περί ευρεσιτεχνίας και, επικουρικώς, ότι ο κανονισμός θα μπορούσε να εκδοθεί μόνο βάσει του άρθρου 235 της Συνθήκης και όχι, όπως συνέβη, βάσει του άρθρου 100 Α. Η Ελλάδα παρενέβη υπέρ του Βασιλείου της Ισπανίας· η Γαλλία και η Επιτροπή παρενέβησαν υπέρ του Συμβουλίου.

Ο κανονισμός

2. Σύμφωνα με το προοίμιό του, ο κανονισμός έχει ποικίλους στόχους. Το προοίμιο αναφέρεται, καταρχάς, στο γεγονός ότι η ανάπτυξη του φαρμακευτικού τομέα απαιτεί μακροχρόνια και δαπανηρή έρευνα και ότι, επομένως, είναι αναγκαίο να παρέχεται επαρκής προστασία προκειμένου να ενθαρρυνθεί η έρευνα αυτή. Αυτό που υπονοείται είναι ότι υπάρχει ο κίνδυνος μεταφοράς ερευνητικών κέντρων σε τρίτες χώρες με συνέπεια την αποδυνάμωση του φαρμακευτικού τομέα στην Ευρώπη. Όπως υποστηρίζει η Γαλλική Κυβέρνηση, πριν από την έκδοση του κανονισμού, τα δίκαια της Ιαπωνίας και των Ηνωμένων Πολιτειών προσέφεραν καλύτερη προστασία από τα δίκαια των περισσοτέρων κρατών μελών. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ της καταθέσεως της αιτήσεως για τη χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας και της χορηγήσεως της άδειας κυκλοφορίας στην αγορά μειώνει τη διάρκεια της πραγματικής προστασίας που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε βαθμό που δεν είναι δυνατή η απόσβεση των επενδύσεων που γίνονται στην έρευνα.

3. Στο προοίμιο αναφέρεται επίσης ότι είναι σκόπιμο να προβλεφθεί ενιαία λύση σε κοινοτικό επίπεδο, δεδομένου ότι η ανομοιογένεια των εθνικών δικαίων θα μπορούσε να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των φαρμάκων και να επηρεάσει έτσι άμεσα την εγκαθίδρυση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Τούτο εξηγεί την επιλογή ενός κανονισμού ως του πλέον ενδεδειγμένου νομικού μέσου για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την καθιέρωση:

«(...) ενός συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας για τα φάρμακα, για τα οποία θα χορηγηθεί άδεια κυκλοφορίας, το οποίο είναι δυνατόν να αποκτάται από τον

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.
1 — ΕΕ L 182, σ. 1.

δικαιούχο εθνικού ή ευρωπαϊκού διπλώματος ευρεσιτεχνίας υπό τους ίδιους όρους σε όλα τα κράτη μέλη (...)».

4. Το άρθρο 2 του κανονισμού προβλέπει ότι εφαρμόζεται σε:

«Κάθε προϊόν που προστατεύεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και υποβάλλεται, ως φάρμακο, πριν από την κυκλοφορία του στην αγορά, σε διοικητική διαδικασία χορηγήσεως άδειας δυνάμει της οδηγίας 65/65/ΕΟΚ [2] ή της οδηγίας 81/851/ΕΟΚ [3] (...)»

5. Το άρθρο 3 προβλέπει τους όρους χορηγήσεως του πιστοποιητικού, και συγκεκριμένα ότι, στο κράτος μέλος όπου υποβάλλεται η αίτηση, το προϊόν προστατεύεται με εν ισχύι κύριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας· ότι έχει χορηγηθεί ισχύουσα άδεια κυκλοφορίας στην αγορά (όπως ορίζει το άρθρο 2)· ότι το προϊόν δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο πιστοποιητικού· και ότι η προαναφερθείσα άδεια είναι η πρώτη άδεια κυκλοφορίας του προϊόντος, ως φαρμάκου, στην αγορά.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 13/001, σ. 25, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 89/341/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 142, σ. 11.

3 — ΕΕ 1981, L 317, σ. 1, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 90/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ 1990, L 373, σ. 15.

6. Το αντικείμενο της προστασίας που παρέχει το πιστοποιητικό ορίζεται στο άρθρο 4:

«Εντός της ορίων της προστασίας που παρέχεται από το κύριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, η παρεχόμενη από το πιστοποιητικό προστασία αφορά αποκλειστικά και μόνον το προϊόν που καλύπτει η άδεια κυκλοφορίας του αντίστοιχου φαρμάκου στην αγορά, για κάθε χρήση του προϊόντος, ως φαρμάκου, η οποία επετράπη πριν από τη λήξη του πιστοποιητικού.»

Τα αποτελέσματα του πιστοποιητικού προσδιορίζονται στο άρθρο 5:

«Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 4, το πιστοποιητικό παρέχει τα ίδια δικαιώματα με το κύριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και υπόκειται στους ίδιους περιορισμούς και υποχρεώσεις.»

Το άρθρο 6 επιβεβαιώνει ότι δικαίωμα για την απόκτηση πιστοποιητικού έχει μόνον ο δικαιούχος του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή ο διάδοχός του.

7. Το άρθρο 13 ορίζει τη διάρκεια του πιστοποιητικού. Το εν λόγω πιστοποιητικό παράγει αποτελέσματα από τη νόμιμη λήξη της ισχύος του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας και για χρονικό διάστημα ίσο με την

περίοδο που έχει μεσολαβήσει μεταξύ της ημερομηνίας καταθέσεως της αιτήσεως για τη χορήγηση του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας και της ημερομηνίας εκδόσεως της πρώτης άδειας κυκλοφορίας στην αγορά της Κοινότητας: η περίοδος αυτή, μειωμένη κατά πέντε έτη, αποτελεί τη διάρκεια του πιστοποιητικού, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε έτη.

8. Ο τρόπος λειτουργίας του συστήματος μπορεί ίσως να διευκρινιστεί με ένα υποθετικό παράδειγμα (το οποίο αφορά ένα μόνον κράτος μέλος). Ας υποθέσουμε ότι η αίτηση χορηγήσεως κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας υποβλήθηκε το 1990, ενώ η ισχύς του διπλώματος ευρεσιτεχνίας λήγει το 2010. Εάν η άδεια κυκλοφορίας στην αγορά δοθεί το 1997, το πιστοποιητικό θα αρχίσει να παράγει αποτελέσματα το 2010 για χρονικό διάστημα ίσο με επτά μείον πέντε έτη και επομένως η ισχύς του θα λήξει το 2012.

9. Ο κανονισμός περιλαμβάνει πολλές άλλες διατάξεις, οι οποίες όμως είναι μάλλον διαδικαστικής φύσεως και επομένως δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την παρούσα υπόθεση.

Η αρμοδιότητα της Κοινότητας

10. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι η Κοινότητα δεν έχει καμία αρμοδιότητα όσον αφορά την ουσία του δικαίου περί ευρεσιτεχνίας. Κατά την άποψή της, τούτο προκύπτει από τα άρθρα 36 και 222 της Συνθήκης και επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία διακρίνει μεταξύ της υπάρξεως και της ασκήσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

11. Συναφώς, το Βασίλειο της Ισπανίας παραπέμπει στην απόφαση επί της υποθέσεως Parke, Davis and Co. [4], όπου το Δικαστήριο διέκρινε, στο πλαίσιο των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης, μεταξύ της υπάρξεως και της ασκήσεως των δικαιωμάτων που απορρέουν από το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Ομοίως, με την απόφαση στην υπόθεση Deutsche Grammophon [5], το Δικαστήριο έκρινε ότι από το άρθρο 36 προκύπτει ότι:

«(...) μολονότι η Συνθήκη δεν θίγει την ύπαρξη των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους στον τομέα της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας, η άσκηση των δικαιωμάτων αυτών μπορεί, παρ' όλ' αυτά, να εμπέσει στις απαγορεύσεις που θεσπίζει η Συνθήκη.»

Το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει επίσης μια φράση στην απόφαση επί της υποθέσεως Consten και Grundig κατά Επιτροπής [6]:

«Τα άρθρα 36, 222 και 234 της Συνθήκης, τα οποία επικαλούνται οι προσφεύγουσες, δεν

4 — Απόφαση της 29ης Φεβρουαρίου 1968, υπόθεση 24/67 (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 687, και ειδικότερα σ. 692 και 693).

5 — Απόφαση της 8ης Ιουνίου 1971, υπόθεση 78/70 (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 839, και ειδικότερα σ. 845).

6 — Απόφαση της 13ης Ιουλίου 1966, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64 (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 363, και ειδικότερα σ. 378).

εμποδίζουν οποιαδήποτε επίπτωση του κοινοτικού δικαίου επί της ασκήσεως των εθνικών δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας.»

12. Το Βασίλειο της Ισπανίας επικαλείται επίσης την απόφαση στην υπόθεση Nold κατά Επιτροπής [7], όπου το Δικαστήριο ανέφερε σχετικά με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας γενικά τα ακόλουθα:

«Και κατά την κοινοτική έννομη τάξη είναι θεμιτή η επιφύλαξη, όσον αφορά τα δικαιώματα αυτά, της εφαρμογής ορισμένων ορίων που δικαιολογούνται από τους στόχους γενικού συμφέροντος τους οποίους επιδιώκει η Κοινότητα, εφόσον δεν θίγεται η ουσία των δικαιωμάτων αυτών.»

13. Τέλος, το Βασίλειο της Ισπανίας φρονεί ότι οι απόψεις της επιβεβαιώνονται από την απόφαση του Δικαστηρίου Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου [8], όπου το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως εξής:

«Κατά το παρόν στάδιο της εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, οι διατάξεις για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας δεν έχουν ακόμη ενοποιηθεί στο πλαίσιο της Κοινότητας ή μιας προσεγγίσεως των νομοθεσιών (...). Κατά συνέπεια, στον εθνικό νομοθέτη εναπόκειται να καθορίζει τις προϋποθέσεις και τους τρόπους της προστασίας που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.»

14. Από τη νομολογία αυτή το Βασίλειο της Ισπανίας συνάγει ότι η Κοινότητα δεν είναι αρμόδια να ρυθμίζει αυτό που η προσφεύγουσα αποκαλεί ουσιαστικό δίκαιο ευρεσιτεχνίας, αλλά μόνο να εναρμονίζει εκείνους τους τομείς που αφορούν την άσκηση των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας και που μπορούν να ασκούν κάποια επιρροή στην υλοποίηση των γενικών στόχων της Συνθήκης. Κατά την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας, η έκδοση του κανονισμού εκφεύγει της αρμοδιότητας της Κοινότητας, δεδομένου ότι, στην πραγματικότητα, παρατείνει τη διάρκεια της προστασίας που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, ζήτημα που θεωρείται ως τμήμα της ουσίας του δικαίου περί ευρεσιτεχνίας.

15. Κατά την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας, η θέση του δικαίου περί ευρεσιτεχνίας στα πλαίσια του κοινοτικού δικαίου διαφέρει από εκείνη άλλων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως τα σήματα. Στο πεδίο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η Κοινότητα δεν έχει ακόμη δραστηριοποιηθεί και ο κανονισμός αποτελεί, κατά την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας, σοβαρή παραβίαση της κυριαρχίας των κρατών μελών, τα οποία ουδέποτε συμφώνησαν να μεταβιβάσουν στην Κοινότητα αρμοδιότητες που έχουν στο πεδίο αυτό. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει επίσης ότι, κατά την εφαρμογή των κανόνων του κοινοτικού δικαίου, η προσέγγιση που υιοθετεί το Δικαστήριο, για παράδειγμα, όσον αφορά τα σήματα, είναι πολύ πιο αυστηρή από την προσέγγιση που ακολουθεί όσον αφορά τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, η οποία είναι επιεικέστερη.

7 — Απόφαση της 14ης Μαΐου 1974, υπόθεση 4/73 (Συλλογή τόμος 1974, σ. 277, σκέψη 14).

8 — Απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1992, υπόθεση C-30/90 (Συλλογή 1992, σ. I-829, σκέψεις 16 και 17). Βλ. επίσης σκέψεις 12 και 13 της αποφάσεως της 18ης Φεβρουαρίου 1992, υπόθεση C-235/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1992, σ. I-777), που έχουν το ίδιο περιεχόμενο.

16. Με την απάντησή της στο υπόμνημα αντικρούσεως του Συμβουλίου, το Βασίλειο της Ισπανίας επισημαίνει επίσης ότι το Πρωτοδικείο έχει κρίνει ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, δεν έχουν μεταβιβαστεί στην Κοινότητα αρμοδιότητες στο πεδίο των δικαιωμάτων πνευματικής και εμπορικής ιδιοκτησίας [9]. Η παρατήρηση αυτή έγινε στο πλαίσιο της απαντήσεως που έδωσε το Πρωτοδικείο σε επιχειρήματα που στηρίζονταν στην προβληθείσα παράβαση της Συμβάσεως της Βέρνης, στην οποία η Κοινότητα δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος.

17. Η Ελλάδα, η οποία παρεμβαίνει υπέρ του Βασιλείου της Ισπανίας, υποστηρίζει επίσης ότι η Κοινότητα δεν έχει αρμοδιότητα όσον αφορά το δίκαιο περί ευρεσιτεχνίας. Ωστόσο, η Ελλάδα δεν προβάλλει πρόσθετα επιχειρήματα.

18. Τα επιχειρήματα του Βασιλείου της Ισπανίας ουδόλως με πείθουν. Έχω την εντύπωση ότι βασίζονται σε παρερμηνεία της νομολογίας του Δικαστηρίου και σε εσφαλμένη ερμηνεία των κανόνων που προσδιορίζουν την έκταση της αρμοδιότητας της Κοινότητας.

19. Μολονότι το Βασίλειο της Ισπανίας φαίνεται να υπονοεί ότι το δίκαιο περί ευρεσιτεχνίας αποτελεί μια ειδική περίπτωση και ότι η κοινοτική αρμοδιότητα μπορεί να είναι ευρύτερη για άλλα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η νομολογία που επικαλείται δεν περιορίζεται στο δίκαιο ευρεσιτεχνίας ούτε υπάρχει καμία ένδειξη ότι η εν λόγω νομολογία δεν εφαρμόζεται σε όλα αυτά τα δικαιώματα. Επομένως, η νομολογία αυτή, στο μέτρο που θα μπορούσε να στηρίξει το επιχείρημα ότι η Κοινότητα στερείται αρμοδιότητας, θα κάλυπτε όλες τις μορφές δράσεως που αφορούν την ουσία του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αυτό πάλι θα σήμαινε ότι η έλλειψη αρμοδιότητας θα έθιγε το κύρος και πολλών άλλων κοινοτικών πράξεων. Θα αναφερθώ σε ένα μόνον παράδειγμα: η οδηγία 93/98/ΕΟΚ του Συμβουλίου εναρμονίζει τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενών δικαιωμάτων [10], ένα θέμα το οποίο, εάν οι απόψεις του Βασιλείου της Ισπανίας ευσταθούν, ανάγεται στην ουσία του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και, επομένως, εκφεύγει του πεδίου αρμοδιότητας της Κοινότητας.

20. Πράγματι, η νομολογία που παραθέτει το Βασίλειο της Ισπανίας διακρίνει μεταξύ της υπάρξεως και της ασκήσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η εν λόγω διάκριση γίνεται όμως σε συνάρτηση με την εφαρμογή ουσιαστικών κανόνων της Συνθήκης, όπως είναι τα άρθρα 30, 36, 85 και 86, και όχι με σκοπό τον προσδιορισμό του πεδίου της κοινοτικής αρμοδιότητας όσον αφορά την εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών ή με σκοπό τη θέσπιση νέων κανόνων. Αυτή είναι η έννοια των αποφάσεων στις υποθέσεις Consten και Grundig κατά Επιτροπής [11], Parke, Davis and Co. [12], Deutsche Grammophon [13], Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου και Επιτροπή κατά Ιταλίας [14] και σε πολλές άλλες υποθέσεις που θα μπορούσαν να αναφερθούν, τις

9 — Απόφαση της 10ης Ιουλίου 1991, υπόθεση T-69/89, RTE κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-485, σκέψη 102). Βλ. επίσης την απόφαση της 10ης Ιουλίου 1991, υπόθεση T-70/89, BBC κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-535, σκέψη 76). Οι υποθέσεις αυτές αναφέρονται γενικώς ως οι «υποθέσεις Magill».

10 — ΕΕ 1993, L 290, σ. 9.

11 — Όπ.π., υποσημείωση 6.

12 — Όπ.π., υποσημείωση 4.

13 — Όπ.π., υποσημείωση 5.

14 — Όπ.π., υποσημείωση 8.

περισσότερες από τις οποίες αναλύει η Επιτροπή στις παρατηρήσεις της.

21. Όπως ορθώς επισήμανε το Συμβούλιο, η Επιτροπή και η Γαλλική Κυβέρνηση, από τη νομολογία του Δικαστηρίου ουδόλως προκύπτει ότι η ρύθμιση της ουσίας του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας εκφεύγει του πεδίου των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας.

22. Στην πολύ σημαντική υπόθεση Simmenthal [15] το Δικαστήριο διευκρίνισε με εξαιρετική σαφήνεια ότι το άρθρο 36 της Συνθήκης:

«δεν έχει ως σκοπό να επιφυλάσσει ορισμένα ζητήματα στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, αλλά δέχεται οι εθνικές νομοθεσίες να εισάγουν εξαίρεση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας, κατά το μέτρο που αυτό εξακολουθεί να δικαιολογείται για την επίτευξη των στόχων που επιδιώκει το εν λόγω άρθρο».

Φρονώ ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει σαφέστερη αντίκρουση των επιχειρημάτων του Βασιλείου της Ισπανίας, στο μέτρο που στηρίζονται στο άρθρο 36.

23. Είναι αληθές ότι η νομολογία Simmenthal αφορά μόνον το άρθρο 36 της Συνθήκης και όχι γενικά την αρμοδιότητα της Κοινότητας. Ωστόσο, στη γνωμοδότησή του της 15ης Νοεμβρίου 1994, σχετικά με την αρμοδιότητα της Κοινότητας για τη σύναψη της Συμφωνίας περί ιδρύσεως της Παγκόσμιας Οργανώσεως Εμπορίου [16], το Δικαστήριο εξέτασε ορισμένα γενικότερα επιχειρήματα που προβλήθηκαν προς στήριξη της απόψεως ότι η Κοινότητα δεν είχε αρμοδιότητα σχετικά με ορισμένες πτυχές του δικαίου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Πράγματι, ορισμένα κράτη μέλη είχαν υποστηρίξει ότι οι διατάξεις της Συμφωνίας για ορισμένες πτυχές των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας που άπτονται του Εμπορίου (Συμφωνία TRIPs) που αφορούν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη διασφάλιση αποτελεσματικής προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας — όπως η διασφάλιση σωστής και δίκαιης διαδικασίας, οι κανόνες περί διεξαγωγής αποδείξεων, το δικαίωμα ακροάσεως, η αιτιολόγηση των αποφάσεων, το δικαίωμα ασκήσεως προσφυγής, τα προσωρινά μέτρα και η αποζημίωση — ενέπιπταν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Το Δικαστήριο, πάλι με εξαιρετική σαφήνεια, απέρριψε το επιχείρημα αυτό [17]:

«Το επιχείρημα αυτό, αν εκληφθεί υπό την έννοια ότι όλα τα ζητήματα αυτά εντάσσονται σε έναν τομέα που παραμένει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Η Κοινότητα έχει ασφαλώς αρμοδιότητα εναρμονίσεως των σχετικών με τα θέματα αυτά εθνικών κανόνων, εφόσον οι κανόνες αυτοί, για να επαναληφθεί η διατύπωση του άρθρου 100 της Συνθήκης, έχουν "άμεση επίπτωση στην εγκαθίδρυση ή λειτουργία της κοινής αγοράς".»

15 — Απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1976, υπόθεση 35/76 (Συλλογή τόμος 1976, σ. 683, σκέψη 24). Βλ. επίσης τις αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 1977, υπόθεση 5/77, Tedeschi (Συλλογή τόμος 1977, σ. 475, σκέψη 34)· της 12ης Ιουλίου 1979, υπόθεση 153/78, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή τόμος 1979/ΙΙ, σ. 243, σκέψη 5).

16 — Γνωμοδότηση 1/94.

17 — Βλ. τη σκέψη 104 της γνωμοδοτήσεως.

24. Βέβαια, το τμήμα αυτό της γνωμοδοτήσεως δεν αφορά την «ουσία» των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά ζητήματα διασφαλίσεως της προστασίας τους. Ωστόσο, φρονώ ότι η γνωμοδότηση 1/94 ενισχύει την άποψη ότι, καταρχήν, η Κοινότητα μπορεί να ρυθμίζει όλες τις πτυχές του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη κάποιου από τους στόχους της. Τούτο δεν διατυπώθηκε ρητά από το Δικαστήριο, διότι το κρίσιμο ζήτημα ήταν εάν η Κοινότητα είχε αποκλειστική αρμοδιότητα (και όχι απλώς αρμοδιότητα) να συνάψει τη Συμφωνία TRIPs [18]. Όμως, σε άλλο σημείο της γνωμοδοτήσεως, το Δικαστήριο είπε τα ακόλουθα [19]:

«(...) η Κοινότητα έχει, στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας, αρμοδιότητα εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών βάσει των άρθρων 100 και 100 Α και μπορεί να στηριχθεί στο άρθρο 235 για να δημιουργήσει νέα δικαιώματα, που προστίθενται στα δικαιώματα που απορρέουν από τις εθνικές διατάξεις, όπως έπραξε με τον κανονισμό (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για το κοινοτικό σήμα (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1)».

25. Η νομοθετική αρμοδιότητα της Κοινότητας επιβεβαιώθηκε επίσης ρητά στην υπόθεση IHT Internationale Heiztechnik και Danziger [20], στην οποία το Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα εάν υπήρχε υποχρέωση των κρατών μελών να θεσπίσουν συγκεκριμένο κανόνα σχετικά με τα σήματα· ο επίμαχος κανόνας, ο οποίος θα είχε αποκλείσει τη μεταβίβαση ημεδαπού σήματος μόνον όσον αφορά μέρος του κοινοτικού εδάφους, αναγόταν σαφώς στην ουσία του δικαιώματος. Το Δικαστήριο είπε τα ακόλουθα:

«Στον κοινοτικό νομοθέτη εναπόκειται είτε να επιβάλει στα κράτη παρόμοια υποχρέωση μέσω οδηγίας που θα εκδοθεί βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης ΕΟΚ, δεδομένου ότι η άρση των εμποδίων που οφείλονται στο ότι τα ημεδαπά σήματα ισχύουν επί ορισμένου εδάφους είναι αναγκαία για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς είτε ο ίδιος απευθείας να θεσπίσει τον κανόνα με κανονισμό που θα εκδώσει σύμφωνα με την ίδια διάταξη.»

Όπως προαναφέρθηκε, δεν υπάρχει λόγος να γίνεται διάκριση, όσον αφορά τη νομοθετική αρμοδιότητα της Κοινότητας, μεταξύ των δικαιωμάτων εκ του σήματος και των δικαιωμάτων εκ του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

26. Συνεπώς, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επιβεβαιώνει την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας, κατά την οποία η Κοινότητα δεν είναι αρμόδια να ρυθμίζει την ουσία του δικαίου

18 — Βλ. επίσης τη σκέψη 14 της γνωμοδοτήσεως.
19 — Βλ. σκέψη 59.
20 — Απόφαση της 22ας Ιουνίου 1994, υπόθεση C-9/93 (Συλλογή 1994, σ. I-2789, σκέψη 58).

περί ευρεσιτεχνίας. Το συμπέρασμα αυτό συνάδει απόλυτα με τις αρχές που διέπουν την κατανομή των εξουσιών μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών της. Η Κοινότητα μπορεί να δρα μόνο μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που της ορίζει η Συνθήκη (βλ. σήμερα το άρθρο 3 Β της Συνθήκης, που προστέθηκε με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση). Βέβαια, η σημαντικότερη εξουσία της Κοινότητας που είναι κρίσιμη στα πλαίσια της υπό κρίση υποθέσεως θεσπίζεται στο άρθρο 100 Α της Συνθήκης, σχετικά με την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Θα επανέλθω στη διάταξη αυτή στο επόμενο τμήμα, δεδομένου ότι η εν λόγω διάταξη χρησιμοποιήθηκε — και αμφισβητείται — ως νομική βάση του εν προκειμένω επιμάχου κανονισμού. Στον παρόν στάδιο θα παρατηρήσω απλώς ότι η εφαρμογή του άρθρου 100 Α οδηγεί κατά κανόνα στη θέσπιση κοινοτικής νομοθεσίας η οποία άπτεται των πιο ανόμοιων τομέων του εθνικού δικαίου, όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος [21], της δημόσιας υγείας, των καταναλωτών και, βέβαια, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

27. Δεν υπάρχει σχετική διάταξη στη Συνθήκη η οποία να αποκλείει ρητά τη νομοθετική αρμοδιότητα της Κοινότητας στο πεδίο αυτό. Πράγματι, υπάρχουν πολύ λίγες τέτοιες διατάξεις στη Συνθήκη και οι περισσότερες, αν όχι όλες, θεσπίστηκαν με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση: βλ. για παράδειγμα το άρθρο 127, παράγραφος 4 (επαγγελματική εκπαίδευση), το άρθρο 128, παράγραφος 5 (πολιτική για τον πολιτισμό), το άρθρο 129, παράγραφος 4 (δημόσια υγεία), τα οποία προβλέπουν όλα ρητώς ότι η Κοινότητα δεν «εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών». Δεν υπάρχουν ωστόσο τέτοιες διατάξεις σχετικά με το δίκαιο περί ευρεσιτεχνίας ή γενικά το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας.

28. Το Βασίλειο της Ισπανίας φαίνεται να ισχυρίζεται ότι το άρθρο 222 της Συνθήκης θα έπρεπε να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει την εναρμόνιση *της ουσίας* των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Ως γνωστόν, το άρθρο 222 ορίζει ότι η Συνθήκη «δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη». Η ερμηνεία που δίδει το Βασίλειο της Ισπανίας στη διάταξη αυτή είναι, κατά τη γνώμη μου, εσφαλμένη. Ένα παρόμοιο επιχείρημα είχε προβληθεί από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου [22], όπου η εν λόγω κυβέρνηση προέβαλε την άποψη (και υποστηρίχθηκε από το Βασίλειο της Ισπανίας) ότι η υποχρέωση παραγωγής προϊόντων προστατευομένων από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εντός της εθνικής επικράτειας αποτελούσε μέρος του καθεστώτος (βιομηχανικής) ιδιοκτησίας, κατά την έννοια του άρθρου 222 της Συνθήκης, ότι «οι κανόνες που αφορούν την ίδια την ύπαρξη των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη και μόνον» [23] και ότι, συνεπώς, το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν θα μπορούσε να παραγάγει κανένα αποτέλεσμα σε σχέση με τους κανόνες αυτούς. Το Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό ως εξής [24]:

«(...) οι διατάξεις της Συνθήκης, ειδικότερα δε οι διατάξεις του άρθρου 222 (...), δεν

21 — Όπως επιβεβαιώθηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση της 11ης Ιουνίου 1991, υπόθεση C-300/89, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1991, σ. I-2867).

22 — Όπ.π., υποσημείωση 8.

23 — Βλ. την έκθεση ακροατηρίου (Συλλογή 1992, σ. I-843).

24 — Βλ. τη σκέψη 18 της αποφάσεως· βλ. επίσης τα σημεία 8 και 9 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Van Gerven.

μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ο εθνικός νομοθέτης έχει την εξουσία να λαμβάνει, στον τομέα της εμπορικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, μέτρα που να θίγουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της κοινής αγοράς, όπως η αγορά αυτή προβλέπεται και οργανώνεται από τη Συνθήκη».

Βέβαια, η υπόθεση αυτή αφορούσε την εφαρμογή ουσιαστικών κανόνων της Συνθήκης στο εθνικό δίκαιο περί ευρεσιτεχνίας και δεν έθιγε το ζήτημα της εκτάσεως των ρυθμιστικών εξουσιών της Κοινότητας στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Ωστόσο, φρονώ ότι η διαφορά αυτή είναι άνευ σημασίας για την παρούσα υπόθεση. Το Δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι το επιχείρημα της αποκλειστικής εθνικής αρμοδιότητας για ζητήματα που καλύπτονται από το άρθρο 222 της Συνθήκης δεν ευσταθεί και δεν βλέπω κανένα λόγο για τον οποίο το συμπέρασμα αυτό δεν θα έπρεπε να ισχύει και όσον αφορά την άσκηση της κοινοτικής αρμοδιότητας. Εφόσον το άρθρο 222 της Συνθήκης δεν εμποδίζει ορισμένοι εθνικοί κανόνες (ιδίως εκείνοι που επιβάλλουν την παραγωγή εντός της εθνικής επικράτειας προϊόντων που προστατεύονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας) να θεωρούνται ασυμβίβαστοι με το άρθρο 30 της Συνθήκης, και επομένως ανίσχυροι, δεν βλέπω πώς το εν λόγω άρθρο θα μπορούσε να εμποδίσει την Κοινότητα να ασκήσει τις αρμοδιότητές της στο πεδίο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

29. Η πλειοψηφία των συγγραφέων φαίνεται να δέχεται ότι το άρθρο 222 της Συνθήκης εκφράζει κατ' ουσίαν την ουδετερότητα της Συνθήκης έναντι των εθνικών «καθεστώτων» ιδιοκτησίας, στα οποία συμπεριλαμβάνονται φαινόμενα όπως η εθνικοποίηση και η ιδιωτικοποίηση [25]. Συναφώς, μπορεί να γίνει αναφορά στο άρθρο 83 της Συνθήκης ΕΚΑΧ:

«Η ίδρυση της Κοινότητας δεν προδικάζει με κανένα τρόπο το καθεστώς ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων που υπόκεινται στις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης.»

Το άρθρο 222 αναφέρεται σε επιχειρήσεις, επειδή ίσως η Συνθήκη ΕΚ έχει εφαρμογή και στα φυσικά πρόσωπα. Ωστόσο, φρονώ ότι και οι δύο διατάξεις εκφράζουν παρεμφερείς μέριμνες.

30. Στις προτάσεις του στην υπόθεση Hauer ο γενικός εισαγγελέας Capotorti εξέτασε το άρθρο 222 στο πλαίσιο της σχέσεως μεταξύ του θεμελιώδους δικαιώματος της ατομικής ιδιοκτησίας και του κοινοτικού δικαίου. Αυτό ακριβώς φρονώ ότι είναι το κατάλληλο πλαίσιο για την εφαρμογή του άρθρου 222. Ο γενικός εισαγγελέας υποστήριξε τα ακόλουθα [26]:

«(...) ο κανόνας που εκφράζεται στο άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΟΚ (...) δεν επιτρέπει να

25 — Mégret, *Le droit de la CEE*, τόμος 15, Brussels, 1987, σ. 421· Groeben, Thiesing, Ehlermann, *Kommentar zum EWG-Vertrag*, Baden-Baden, 1991, σ. 5577 και 5578· Smit και Herzog, *The Law of the European Economic Community*, New York, σ. 6-216.61· Grabitz, *Kommentar zum EWG-Vertrag*, München, κεφάλαιο για το άρθρο 222.

26 — Απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1979, υπόθεση 44/79 (Συλλογή τόμος 1979/ΙΙ, σ. 749, σημείο 7 των προτάσεων).

γίνει η σκέψη ότι η ατομική ιδιοκτησία προστατεύεται στο κοινοτικό δίκαιο σαφέστερα ή, αντιθέτως, ότι νοείται συσταλτικά: στην πραγματικότητα — πλην των ορίων που ρητώς τίθενται από ορισμένες διατάξεις των Συνθηκών, ιδίως δε από τη Συνθήκη περί ιδρύσεως της ΕΚΑΕ — το προαναφερθέν άρθρο επιβεβαιώνει ότι οι Συνθήκες δεν θέλησαν να επιβάλουν στα κράτη μέλη ή να εισαγάγουν στην κοινοτική έννομη τάξη κανένα καινούριο νόημα ή ρύθμιση της ιδιοκτησίας».

31. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο επίμαχος κανονισμός δεν «προδικάζει» τους κανόνες των κρατών μελών που διέπουν το καθεστώς ιδιοκτησίας: απλώς επεκτείνει την προστασία που παρέχουν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας στην περίπτωση των φαρμακευτικών προϊόντων που υπόκεινται σε άδεια κυκλοφορίας. Επιπλέον, αυτό συμβαίνει απλώς και μόνον προκειμένου να αντισταθμιστεί το συντομότερο χρονικό διάστημα πραγματικής προστασίας που απορρέει από την ανάγκη λήψεως άδειας κυκλοφορίας.

32. Το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι το ζήτημα της κοινοτικής αρμοδιότητας δεν μπορεί να διαχωριστεί από το ζήτημα εάν το άρθρο 100 Α συνιστά την κατάλληλη νομική βάση για την έκδοση του κανονισμού. Αυτό είναι απολύτως ορθό και, εάν το Βασίλειο της Ισπανίας δεν είχε υποστηρίξει ότι, καταρχήν, η Κοινότητα δεν έχει αρμοδιότητα για την έκδοση του προσβαλλόμενου κανονισμού, θα είχα εξετάσει μόνον το δεύτερο από τα ζητήματα αυτά στο οποίο εισέρχομαι.

Η νομική βάση του κανονισμού

33. Το Βασίλειο της Ισπανίας ισχυρίζεται ότι το άρθρο 100 Α της Συνθήκης δεν μπορεί να αποτελέσει την κατάλληλη βάση για τον κανονισμό, δεδομένου ότι ο κανονισμός δεν συμβάλλει στην εγκαθίδρυση ή τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και ότι, εάν η Κοινότητα θεωρηθεί ότι είναι καταρχήν αρμόδια, ο κανονισμός θα μπορούσε να εκδοθεί μόνο βάσει του άρθρου 235.

34. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι ο κανονισμός, παρατείνοντας τη διάρκεια της προστασίας που παρέχουν τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, επεκτείνει επίσης την κατάτμηση της εσωτερικής αγοράς και δεν εξαλείφει τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι παραμένει δυνατή η επίκληση του άρθρου 36 της Συνθήκης. Εξάλλου, δεδομένου ότι το πιστοποιητικό δεν μπορεί να αποχωριστεί από το κύριο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, το οποίο διέπεται από το εθνικό δίκαιο, η εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού θα διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Μία από αυτές τις διαφορές κατά την εφαρμογή συνίσταται, κατά την άποψη του Βασιλείου της Ισπανίας, στη διάρκεια ισχύος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, η οποία εξαρτάται από τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως για τη χορήγηση του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Επομένως, το αντικείμενο της προστασίας που παρέχει το πιστοποιητικό, καθώς και η διάρκεια της προστασίας, μπορούν να διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

35. Το Βασίλειο της Ισπανίας επικαλείται επίσης μια δήλωση στην οποία φέρεται ότι προέβη η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία η κατάλληλη νομική βάση του κανονισμού ήταν το άρθρο 235 της Συνθήκης. Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να μην εξετάσει τον ισχυρισμό αυτό, δεδομένου ότι δεν έχει δώσει στο

Βασίλειο της Ισπανίας την άδεια να αποκαλύψει την επίμαχη δήλωση σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό του Συμβουλίου. Φαίνεται ότι οι συμβουλές που παρέχει η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου προσαρτώνται κανονικά στα πρακτικά της οικείας συνεδριάσεως του Συμβουλίου. Ο Εσωτερικός Κανονισμός του Συμβουλίου προβλέπει ότι, με ορισμένες εξαιρέσεις, οι συσκέψεις του Συμβουλίου καλύπτονται από το «επαγγελματικό απόρρητο», αλλά ότι το Συμβούλιο μπορεί να επιτρέψει την προσκόμιση αντιγράφου ή αποσπάσματος των πρακτικών του ενώπιον του Δικαστηρίου [27]. Εν πάση περιπτώσει είναι φανερό ότι, ελλείψει ρητής άδειας του Συμβουλίου, δεν μπορεί να γίνει ενώπιον του Δικαστηρίου επίκληση των συμβουλών που έχουν δοθεί από τη Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου. Αυτό θα ήταν προφανώς επιζήμιο για το δημόσιο συμφέρον που έγκειται στην παροχή, κατά τρόπο ανεξάρτητο, νομικών συμβουλών [28]. Στην παρούσα υπόθεση, το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προσκόμισε κανένα έγγραφο της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου, αλλ' απλώς ανέφερε στις παρατηρήσεις της την άποψη που φέρεται ότι υιοθέτησε η Νομική Υπηρεσία. Είναι όμως φανερό ότι πρέπει να εφαρμοστεί η ίδια αρχή. Επομένως, πρέπει να καταστεί σαφές ότι η δήλωση στην οποία φέρεται ότι προέβη η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη.

36. Το Βασίλειο της Ισπανίας προσθέτει ότι ο κανονισμός δεν συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων που θέτει το άρθρο 8 Α (τώρα 7 Α) της Συνθήκης και ότι, στην πραγματικότητα, έχει ως μόνο στόχο να αντισταθμίσει τις ελλείψεις που παρουσιάζει η προστασία της φαρμακευτικής έρευνας. Το Βασίλειο της Ισπανίας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, σε περίπτωση που το Δικαστήριο θα δεχόταν ότι η Κοινότητα είναι αρμόδια για τη θέσπιση τέτοιας νομοθεσίας, κρίνοντας επομένως ότι δεν χρειάζεται να αναθεωρηθεί η Συνθήκη προκειμένου να απονεμηθεί τέτοια αρμοδιότητα στην Κοινότητα, ο κανονισμός θα μπορούσε να είχε εκδοθεί μόνο βάσει του άρθρου 100 ή του άρθρου 235 της Συνθήκης, δεδομένου ότι οι διατάξεις αυτές δεν προσβάλλουν την εθνική κυριαρχία, αφού απαιτούν ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου.

37. Ωστόσο, είναι φανερό ότι η επιλογή του άρθρου 100 ή του άρθρου 235 της Συνθήκης ως νομικής βάσεως για την έκδοση μιας κοινοτικής πράξεως δεν καθορίζεται από θεωρήσεις απτόμενες της εθνικής κυριαρχίας. Όπως τονίζει το Συμβούλιο, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει τα ακόλουθα [29]:

«(...) στο πλαίσιο του συστήματος αρμοδιοτήτων της Κοινότητας, η επιλογή της νομικής βάσεως μιας πράξεως δεν μπορεί να εξαρτάται μόνον από την πεποίθηση ενός οργάνου ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, αλλά πρέπει να στηρίζεται σε στοιχεία αντικειμενικά και δεκτικά ενδίκου ελέγχου».

Στα στοιχεία αυτά συγκαταλέγονται ο σκοπός και το περιεχόμενο της πράξεως [30],

27 — Κατά τον κρίσιμο χρόνο, ο Εσωτερικός Κανονισμός που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο στις 24 Ιουλίου 1979 (79/868/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ), OJ 1979, L 268, σ. 1, άρθρο 18· βλ. πλέον απόφαση 93/662/ΕΚ του Συμβουλίου, της 6ης Δεκεμβρίου 1993, για τη θέσπιση του Εσωτερικού Κανονισμού του Συμβουλίου, ΕΕ 1993, L 304, σ. 1, άρθρο 5.

28 — Βλ. την απόφαση της 18ης Μαΐου 1982, υπόθεση 155/79, AM & S κατά Επιτροπής (Συλλογή 1982, σ. 1575, σκέψεις 18 επ.).

29 — Απόφαση της 26ης Μαρτίου 1987, υπόθεση 45/86, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1987, σ. 1493, σκέψη 11).

30 — Απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, όπ.π., υποσημείωση 21, σκέψη 10.

αλλά όχι και οι θεωρήσεις που άπτονται της εθνικής κυριαρχίας. Τέτοιες θεωρήσεις μπορούν να καθορίζουν την κατανομή των εξουσιών μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών της επ' ευκαιρία της αναθεωρήσεως των Συνθηκών· ωστόσο, δεν μπορούν να επηρεάζουν την επιλογή της νομικής βάσεως συγκεκριμένης κοινοτικής πράξεως.

38. Στην υπόθεση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, το Δικαστήριο είπε επίσης τα ακόλουθα [31]:

«Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 235, η χρησιμοποίηση του άρθρου αυτού ως νομικής βάσεως μιας πράξεως δικαιολογείται μόνον όταν καμία άλλη διάταξη της Συνθήκης δεν παρέχει στα κοινοτικά όργανα την αναγκαία αρμοδιότητα για την έκδοση της πράξεως αυτής.»

Επομένως, η προσφυγή του Βασιλείου της Ισπανίας μπορεί να γίνει δεκτή μόνον εάν αποδειχθεί ότι το άρθρο 100 Α της Συνθήκης δεν παρέχει την αρμοδιότητα για την έκδοση του επίμαχου κανονισμού. Βέβαια, στη γνωμοδότηση 1/94, το Δικαστήριο είπε, όπως προαναφέρθηκε [32], ότι, στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας, η Κοινότητα έχει αρμοδιότητα εναρμονίσεως των εθνικών νομοθεσιών βάσει των άρθρων 100 και 100 Α της Συνθήκης και ότι μπορεί να στηριχθεί στο άρθρο 235 για να δημιουργήσει νέα δικαιώματα που προστίθενται στα δικαιώματα που παρέχουν οι εθνικές νομοθεσίες, όπως έπραξε με τον κανονισμό για το κοινοτικό σήμα [33]. Ωστόσο, ο εν προκειμένω επίμαχος κανονισμός δεν δημιουργεί νέα κοινοτικά δικαιώματα τα οποία προστίθενται στα εθνικά δικαιώματα· επομένως, παρείλκε η προσφυγή στο άρθρο 235.

39. Μολονότι το Βασίλειο της Ισπανίας επικαλείται επίσης το άρθρο 100 της Συνθήκης, η διάταξη αυτή επιτρέπει απλώς στο Συμβούλιο να εκδίδει οδηγίες, και όχι κανονισμό, όπως κρίθηκε ενδεδειγμένο στην προκειμένη περίπτωση με σκοπό την επίτευξη ομοιομορφίας. Το Βασίλειο της Ισπανίας δεν φαίνεται να αμφισβητεί την επιλογή του κανονισμού ούτε προβάλλει άλλα επιχειρήματα, πέραν εκείνων που βασίζονται στην εθνική κυριαρχία, για να στηρίξει την προτίμηση του άρθρου 100.

40. Το Συμβούλιο υπεραμύνεται της επιλογής του άρθρου 100 Α. Η διάταξη αυτή επιτρέπει στην Κοινότητα την έκδοση μέτρων σχετικών «με την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που έχουν ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς». Τα μέτρα αυτά πρέπει να σκοπούν στην επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 8 Α της Συνθήκης (τώρα 7 Α). Επομένως, πρέπει να ελεγχθεί αν: 1) ο κανονισμός αποτελεί μέτρο εναρμονίσεως· 2) ο κανονισμός έχει ως αντικείμενο την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς· 3) ο κανονισμός σκοπεί στην επίτευξη των στόχων του άρθρου 8 Α.

31 — Απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, όπ.π., υποσημείωση 29, σκέψη 13.

32 — Βλ. υποσημείωση 19.

33 — Όπ.π., σημείο 24.

41. Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, το Συμβούλιο υπενθυμίζει ότι, πριν εκδώσει τον κανονισμό, δύο κράτη μέλη, η Γαλλία και η Ιταλία, είχαν θεσπίσει ένα συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας για τα φαρμακευτικά προϊόντα και ότι σε ένα άλλο κράτος μέλος, και συγκεκριμένα στο Βέλγιο, είχε διατυπωθεί μια τέτοια πρόταση. Επομένως, ο κανονισμός, θεσπίζοντας ομοιόμορφους όρους για τη χορήγηση ενός τέτοιου πιστοποιητικού, συμπεριλαμβανομένης μιας ομοιόμορφης διάρκειας προστασίας, οδηγεί στην προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών, υφισταμένων ή σχεδιαζομένων.

42. Όσον αφορά το δεύτερο ζήτημα, το Συμβούλιο αναφέρεται στους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά των φαρμακευτικών προϊόντων. Το Συμβούλιο αναφέρει την απόφαση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, όπου το Δικαστήριο έκρινε τα εξής [34]:

«Για την υλοποίηση των θεμελιωδών ελευθεριών του άρθρου 8 Α, οι διαφορές μεταξύ των εννόμων πράξεων των κρατών μελών επιβάλλουν τη λήψη μέτρων εναρμονίσεως στους τομείς όπου υπάρχει κίνδυνος οι διαφορές αυτές να δημιουργήσουν ή να διατηρήσουν νοθευμένους όρους ανταγωνισμού. Για τον λόγο αυτό, το άρθρο 100 Α παρέχει στην Κοινότητα την εξουσία να θεσπίζει, κατά τη διαδικασία που προβλέπει το ίδιο άρθρο, τα μέτρα για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών.»

Κατά την άποψη του Συμβουλίου, τα αποτελέσματα που έχει ένα συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας σε σχέση με τους κανόνες ανταγωνισμού είναι αναμφισβήτητα. Οποιεσδήποτε διαφορές όσον αφορά τη χορήγηση τέτοιου πιστοποιητικού είναι ικανές να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά, εάν ληφθούν υπόψη τα γνωστότατα αποτελέσματα της προστασίας των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας επί του ανταγωνισμού στην αγορά των οικείων προϊόντων. Το Συμβούλιο προσθέτει ότι το πιστοποιητικό, δεδομένου ότι προστατεύει ορισμένα προϊόντα, καταλήγει επίσης να ευνοεί την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων αυτών.

43. Βάσει των προεκτεθέντων, το Συμβούλιο υποστηρίζει ότι ο κανονισμός συμβάλλει σαφώς στην επίτευξη των στόχων του άρθρου 8 Α (σήμερα 7 Α) της Συνθήκης (τρίτο ζήτημα).

44. Φρονώ ότι η επιχειρηματολογία αυτή είναι πειστική και σε γενικές γραμμές εξαντλητική. Θα προσθέσω μόνον κάτι ακόμη σχετικά με το επιχείρημα του Βασιλείου της Ισπανίας ότι ο κανονισμός, δεδομένου ότι επεκτείνει την προστασία που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε ορισμένα προϊόντα κατά τρόπο που μπορεί να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, δεν συμβάλλει στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων αλλά, αντιθέτως, είναι ικανός να εμποδίσει την ελεύθερη κυκλοφορία. Θεωρώ και αυτό το επιχείρημα εσφαλμένο. Είναι βέβαια αληθές ότι ο κανονισμός δεν επιτυγχάνει την πλήρη εναρμόνιση της προστασίας που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στα φαρμακευτικά προϊόντα· δεν επιτυγχάνει ούτε καν την πλήρη εναρμόνιση της πρόσθετης προστασίας που παρέχει το συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας, δεδομένου ότι η έκταση της προστασίας αυτής καθορίζεται από το εθνικό

34 — Όπ.π., υποσημείωση 21, σκέψη 15 της αποφάσεως.

δίκαιο ευρεσιτεχνίας. Όπως τονίζει η Επιτροπή, η πλήρης εναρμόνιση και η απολύτως ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων που προστατεύονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με τη δημιουργία ενός ομοιομόρφου δικαίου ευρεσιτεχνίας το οποίο θα αντικαθιστούσε τα εθνικά καθεστώτα ευρεσιτεχνίας. Ωστόσο, στο παρόν στάδιο της ευρωπαϊκής ολοκληρώσεως τούτο δεν φαίνεται δυνατό. Παρ' όλ' αυτά, ο κανονισμός επιτυγχάνει κάποιο βαθμό ομοιομορφίας, στο μέτρο που θεσπίζει ομοιόμορφους κανόνες για τη συμπληρωματική προστασία. Παραδείγματα των προβλημάτων που απορρέουν από τις διαφορές ως προς τη διάρκεια προστασίας που παρέχουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας βάσει των νομοθεσιών των διαφόρων κρατών μελών απαντούν σε υποθέσεις όπως η EMI Electrola [35]. Ένα από τα αποτελέσματα του πιστοποιητικού που θεσπίζει ο κανονισμός, και ίσως το σημαντικότερο, είναι ότι η προστασία που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στην περίπτωση των προϊόντων που καλύπτει το πιστοποιητικό, θα λήξει κατά την ίδια χρονική στιγμή σε όλα τα κράτη μέλη όπου είχε χορηγηθεί το πιστοποιητικό, ακόμη και αν η αίτηση για τη χορήγηση του κυρίου διπλώματος ευρεσιτεχνίας είχε υποβληθεί κατά τη διάρκεια διαφορετικών ετών. Τούτο μπορεί να διασαφηνιστεί με ένα υποθετικό παράδειγμα. Έστω ότι η αίτηση για τη χορήγηση της προστασίας του διπλώματος ευρεσιτεχνίας υποβλήθηκε το 1990 σε ένα κράτος μέλος Α και το 1991 σε ένα κράτος μέλος Β, με αποτέλεσμα η προστασία που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας να λήγει αντιστοίχως το 2010 και το 2011. Η άδεια κυκλοφορίας του προϊόντος στην αγορά δίδεται για πρώτη φορά στο κράτος μέλος Γ, το 1998. Αυτό οδηγεί στον ακόλουθο υπολογισμό της διάρκειας ισχύος του πιστοποιητικού. Στο κράτος μέλος Α η διάρκεια αυτή είναι οκτώ (1990-1998) μείον πέντε έτη, δεδομένου ότι η ισχύς του πιστοποιητικού αρχίζει το 2010 και λήγει το 2013. Στο κράτος μέλος Β η διάρκεια είναι επτά (1991-1998) μείον πέντε έτη, δεδομένου ότι η ισχύς του πιστοποιητικού αρχίζει το 2011 και λήγει, και σ' αυτή την περίπτωση, το 2013.

45. Είναι προφανές ότι το καθεστώς αυτό συμβάλλει περισσότερο στην ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων που προστατεύονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας απ' ό,τι η κατάσταση που υφίστατο πριν από την έκδοση του κανονισμού, οπότε σε ορισμένα κράτη μέλη υπήρχε πρόσθετη προστασία και σε άλλα όχι [36]. Εξάλλου, τα μέτρα που θεσπίζονται βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης δεν απαιτείται να συμβάλλουν άμεσα στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Στην προαναφερθείσα υπόθεση Επιτροπή κατά Συμβουλίου, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι μια οδηγία επιβάλλουσα υποχρεώσεις σχετικά με την επεξεργασία των αποβλήτων που απορρέουν από τη διαδικασία παραγωγής του διοξειδίου του τιτανίου έπρεπε να είχε εκδοθεί βάσει του άρθρου 100 Α της Συνθήκης [37], παρά το γεγονός ότι η οδηγία ουδόλως μπορούσε να θεωρηθεί ότι συμβάλλει άμεσα στην ελεύθερη κυκλοφορία είτε των αποβλήτων είτε των τελικών προϊόντων.

46. Τέλος, το Βασίλειο της Ισπανίας ισχυρίζεται ότι ο πραγματικός σκοπός του κανονισμού είναι να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση των κοινοτικών φαρμακευτικών εταιριών στις διεθνείς αγορές. Ο σκοπός αυτός, ο οποίος δεν φαίνεται να ώθησε στην έκδοση του κανονισμού, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως σκοπός βιομηχανικής πολιτικής. Ωστόσο, δεν βλέπω γιατί τούτο θα έπρεπε να είναι ανεπίτρεπτο. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι παρόμοιες θεωρήσεις βρίσκο-

35 — Απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, υπόθεση 341/87 (Συλλογή 1989, σ. 79, σκέψη 10).

36 — Προαναφερθείσα απόφαση, υποσημείωση 35.

37 — Βλ. ανωτέρω, σημείο 42.

νται στη βάση του όλου προγράμματος της εσωτερικής αγοράς, όπως σχεδιάστηκε το 1985, και ότι ο ανταγωνισμός στις διεθνείς αγορές φέρεται συχνά ότι υπήρξε το κίνητρο του προγράμματος αυτού. Θα ήθελα επίσης να επισημάνω ότι, μολονότι η δράση αυτή έχει αρχίσει πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Συνθήκη ΕΚ περιέχει τώρα έναν τίτλο για τη βιομηχανία, σύμφωνα με τον οποίο η δράση της Κοινότητας και των κρατών μελών αποσκοπεί επίσης να «βελτιώσει την εκμετάλλευση του βιομηχανικού δυναμικού των πολιτικών στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής αναπτύξεως» (άρθρο 130, παράγραφος 1). Εξάλλου, στο άρθρο 130, παράγραφος 3, αναφέρεται ότι η Κοινότητα «συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μέσω των πολιτικών και δράσεων που αναλαμβάνει δυνάμει άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης». Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι οι θεωρήσεις αυτές, των οποίων γίνεται ρητή μνεία σήμερα, μπορούσαν να καθοδηγήσουν και τη δράση της Κοινότητας πριν από τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πρόταση

47. Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η προσφυγή της Ισπανικής Κυβερνήσεως πρέπει να απορριφθεί. Κατά συνέπεια, το Βασίλειο της Ισπανίας πρέπει να καταδικαστεί στα έξοδα του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Γαλλική Κυβέρνηση, η Ελληνική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, οι οποίες παρενέβησαν, πρέπει να φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.

48. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει:

1) να απορρίψει την προσφυγή·

2) να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα του Συμβουλίου και

3) να αποφανθεί ότι η Γαλλική Δημοκρατία, η Ελληνική Δημοκρατία και η Επιτροπή θα φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.